

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

27. de partium enumeratione, Loci dignitas & definitio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

nium gentium, quem illo clarissimo die, scelerare, vidisti, tum cum omnes Principes civitatis, omnes ordium, atque ætatum civium, se non de civis, sed de civitatis salute ferre ceñebant.) Huiusmodi definitiones planè graves, & oratoriæ sunt.

De confirmatione definitionis.

CAPVT XXVI.

Arist. top.
l. 7. c. 5.
καὶ τὸν ἑστῶ-
σαν ὄρον ἀ-
ναμύναται.

Diogen.
Laert. 10.
Diogen.

Tertull. in
Apol. c. 1.

Cic. l. 1. de
natura
Deorum.

VT definitionem suis partibus absolutam facere satis operosum est; sic inuolidam refellere facillimum. Vbi enim aliquid improprium, commune, metaphoricum est assignatum, illud statim aduersarijs magnam suggerit ansam cauillationis. Definierat semel Plato hominem animal implume, bipes: Diogenes Cynicus homo dicax, & Academicorum irrisor, gallum deplumem, & nudum in mediam Platonis scholam proieciens, *En homo* (inquit) *Platonium*; sic misicæ plerumque ludunt oratores, vbi inanes, & mancas aduersariorum definitiones refellunt, & definitis non conuenire, imò contraria prorsus accommodari posse ostendunt. Sic Tertull. in Apologetico, *Quid hoc mali est, quod naturam mali non habet: timor est, pudorem, terrorem, satisfactionem, poenitentiam, deplorationem.* Quid hoc mali est, cuius reus gaudet: cuius accusatio uotum est, & poena felicitas: non potes dementiam dicere, qui reuincere ignorare. Sic Velleius apud Ciceronem lib. 1. de natura Deorum contra Stoicos, qui mundum animantem, immortalem, beatum, & rotundum dicebant, agit cauillatione. *Nunc autem habemus* (inquit) *admirabor eorum tarditatem, qui animantem immortalem, & eundem beatum, & rotundum esse velint, quod ea forma ullam neget esse pulchriorem Plato. At mihi vel cylindri, vel quadrati, vel conii, vel pyramidis videtur esse formosior.* Quæ uero uita attribuitur isti rotundo Deo? nempe ea celeritate contorqueatur, cui par nulla cogitari quidem possit in qua non uideo, ubinam mens constans, & uita beata possit insistere, quodque in nostro corpore, si minima ex parte significetur, molestum sit: cur hoc idem non habeatur molestum in Deo? Terra enim profectò quoniam pars mundi est, pars est etiam Dei. Atqui terræ maximas regiones inhabitabiles, atque incultas uideamus, quod pars eorum appulsu solis exarsit, pars obriguerit nunc, primumque, longinquo solis accessu,

quæ, si mandus est Deus, quoniam partes mundi sunt, Dei membra, partim ardentia, partim refrigerata dicenda sunt. Vides quam latus pateat in istis confutationibus campus, ubi profertim aliquid absurdi est ab aduersarijs prolatum: Continuo orator sua dexteritate nullam faciet de Minerua. Et hæc in confutatione totius corporis.

Alias unum membrum reprehenditur, si quid dictum laxius, & quid strictius conclusum, ut ex definitionis uitijs est colligere, si plenè reprehendi non potest; uellicatur, distorquetur, durius accipitur.

Sic malignè Cæcilius, quæ de Dei scientia, & prouidentia dicuntur à Christianis, interpretatur Deum (inquit) illum suum, quem nec ostendere possunt, nec uidere, in omnium mores, actus omnium, uerba denique, & occultas cogitationes diligenter inquirere, discurrerentem scilicet, atque ubique præsentem: Molestum illum uolunt, inquietum (uides uero idem, nihil cum huiusmodi dictum in Dei definitione) impudenter etiam curiosum: Si quidem astat factis omnibus, locis omnibus intererat: cum nec singulis inseruire possit per uniuersa districtus, nec uniuersis sufficere in singulis occupatus.

Ad cauendas istas illusiones in contentiosis orationibus, ut quæ pugnae sunt, & bellorum, argendum sic cè, concludendum strictè, colligendum acutè: abstinendum similibus, & metaphoricis, ad summum oportet.

Τὰ σῶμα οὐκ ἔστιν, τὴν σκάρην σκάρην λέγειν.

De partium enumeratione, Locis dignitas, & definitio.

CAPVT XXVII.

EA demum est diuinæ naturæ perfectio, ut nullius rei indiga, nulla quoque partium congerie ad suæ integritatis absolutam rationem conerescere possit. At cætera rerum creaturarum genera, ut ab hac simplicitate longè dista sunt, atque remota, sic etiam diuersarum partium nexibus coalescunt, quarum spectata in singulis cognitio, nos ad totius notitiam facili quodam itinere conducit. Quamobrem inter locos, partium enumeratio plurimum obtinet splendoris, ut quæ non modò ad rem dignos-

Vide Cic. in
part. 3. ter-
tio de orat.
sect. 19. &
si in Bruto
214.

Partium e-
numeratio
economica
sermonis.

dignoscendam, sed etiam vberiori stylo per-
textendam, non mediocriter conferat adimen-
tum. Est autem rei in singulas partes, apta que-
dam distributio. Partes apud Ciceronem (ne
ad Logicorum testimonia recurramus) duo-
bus modis intelliguntur. Sunt enim partes to-
tius quod in se eadem partes complectitur, ut
corpus, humeros, brachia, thoracem; sunt &
partes generis, quas genus sub se continet, alio-
modo species, & forma nominantur, & pru-
dentia, iustitia, fortitudo, ratio virtutis. Vel
si maius, alia partes sunt essentia, alia sunt in-
tegrantes, & accedunt magis ad decus totius,
quam ad compositionem. Ex hac distinctio-
ne partium in tractandis rebus dignitas, & decus
tota, tum quod maxime est in oratione mo-
menti, claritas affusa confurgit, ut hunc locum
iure totius sermonis economiam possis ap-
pellare. Ac quemadmodum in confuso cor-
pore, ubi (quod aiunt) neque pes, neque caput,
omnia se de permixta, & monstrosa sunt: Sic
etiam ubi nulla ab oratore instituitur concin-
na partium distributio, fluctuare, & immensis
quibusdam tenebris circumfundi orationem
necesse est. Hoc in maiori mundo, hoc etiam
in minori Dei conditoris sapientia solertissi-
me providit, in quibus tanta, tam varia, tam
prudens singularum partium distributio, non
modo ad suas cuique functiones eximiam fa-
cilitatem, sed decus præterea, atque elegan-
tiam impertitur.

Diuisio huius loci secundum rem, & varia gene-
ra enumerationis.

CAPVT XXVIII

Quanta est partium diuersitas, tanta quoque
confurgit loci varietas. Ut igitur partium,
alia sunt essentia: quæ genera, species diffe-
rentiaque spectant. Alia accedunt, quæ ad
propriam, accedensque Logicorum referun-
tur. Sic diuersa quoque, & in quinque partes
ad summum distributa nascuntur argumenta,
quæ inter se, & dignitate differunt, & rubore.

Præstantiora enim sunt, & validiora, quæ
essentiam spectant, quam quæ extrinseca tan-
tum, & adsciticia sunt. Essentialis hæc est partium
enumeratio, sumpta a partibus generis. Sed
omne, quod honestum est, id quatuor partium eritur
ex aliqua. Aut enim in perspicentia veri, solex-

Cicero l. 1.
offic.

tiæque versatur: Aut in hominum societate
tuenda, tribuendoque suum cuique, & rerum
contractarum fide: Aut in animi excelsi, atque
inuiti magnitudine, ac robore: Aut in omni-
um, quæ sunt, quæque dicuntur ordine, &
modo: in quo inest modestia, & temperantia.
Ex quo ita liceat concludere, si virtus est, aut
prudencia est, aut iustitia, aut fortitudo, aut
temperantia. Alia sumitur à partibus intrinse-
cis, & essentiam rei componentibus, quales
sunt in homine corpus, & anima rationis par-
ticeps, ex quo rectè inferas eum non esse ho-
minem, qui sine corpore, siue anima fuerit de-
stitutus. Et hæc quidem argumenta robustissi-
mè conuincunt. Alia quæ appositas com-
plectuntur potestates, & accidentia, minus
quidem habent ponderis, valent tamen ad or-
natam amplificationem, orationisque circum-
ductam amplitudinem, tum coniuncta vim
obtinent, quæque magis propria sunt illius
rei, cui tribuuntur, eo difficilius eleuantur. Ad
hoc genus pertinent, quæ habet Arnobius lib.
3. aduersus gentes.

Arnob. l. 3.

(Sed ut enim ad vsus certos manus, pedes,
oculi, cæteraque constructio membrorum
sua quæque in officia constituta est: Ita con-
uenit credere in sui muneris functionem has
esse partes comparatas: aut confidendum est
in Deorum corporibus esse aliquid vacuum,
quod sit frustra, & inaniter fabricatum. Quid
dicitis o sancti, atque impolluti Pontifices re-
ligionum: Habent ergo Diis sexus, & genitalium
membrorum circumferunt foeditates, quas ex
oribus verecundis infame est suis appellatio-
nibus promere.) Ita irridet Ethnicos, qui cor-
poream faciunt diuinitatem, singulas corpo-
rum partes colligens, etiam viles, & oble-
nas, ut hanc corporis fabricam à diuina natu-
ra alienam esse ostendat.

Diuisio secundum modum & varia argu-
mentationum ab enume-
ratione partium
genera.

CAPVT XXIX.

Hæc prima enumerationis partium di-
uisio secundum rem, alia secundum rei
modum confurgit; & ea triplex est. Vna cum
X 3 affir-